

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука

Факультет декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
діяльності
І.В. Петрова
(підпис) (ініціали, прізвище)
«27» _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК.04.03. Композиція

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

(шифр і назва)

освітня програма «Мистецтвознавство»

(назва)

спеціальність В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»

(шифр і назва)

тип дисципліни за вибором

(обов'язкова/за вибором)

мова викладання українська

(українська/англійська)

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-
професійної програми (для акредитованих ОПП та
акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проєктної групи (для ліцензованих
ОПП та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

Сосік О.Д.

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри
мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

26.08.2025 № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис, ініціали, прізвище)

2025 – Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Композиція» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» за освітньою програмою «Мистецтвознавство». КДАДПМД ім. М. Бойчука. Київ, 2025. 10 с.

Розробник: Босий Олександр Георгійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука

Робочу програму перевірено

Декан факультету

27. 11.2025

(підпис)

Дяченко А.В.

(ініціали, прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету 27. 11.2025 № 1

Голова НМР факультету

(підпис)

Костюкова В.М.

(ініціали, прізвище)

© Босий О.Г., 2025 рік

© КДАДПМД імені Михайла Бойчука, 2025 рік

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	вибіркова
Електронна адреса: https://kdidpamid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dyscyplin-ta-inshi-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-mystecztvoznastva-i-mysteczkoyi-osvity/	Спеціальність /освітня програма: В4 «Образотворче мистецтво та реставрація» / «Мистецтвознавство»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й
		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		47 год.
		Самостійна робота
		63 год.
		Вид контролю: поточний, підсумковий
		Форма контролю: диференційований залік

2 Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою цієї дисципліни є набуття студентами-мистецтвознавцями теоретичних знань для вміння фахово аналізувати різноманітні композиційні рішення у творах образотворчого мистецтва.

Дисципліна формує в студентів професійні компетентності, спрямовані на вивчення закономірностей композиційних побудов на прикладі видатних творів українського та зарубіжного образотворчого мистецтва.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- набуття основ професійних знань із загальнотеоретичної підготовки з композиції;
- оволодіння критичним підходом до оцінки творів образотворчого мистецтва з погляду його композиційного рішення.

3 Передумови для вивчення дисципліни

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1.	Академічний рисунок
2.	Кольорознавство

4 Очікувані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- закони та правила композиції;
- закономірності композиційних побудов;

вміти:

- робити аналіз творів мистецтва з погляду застосування в них законів і правил композиції;
- виконувати композиційну побудову в колі, квадраті, трикутнику що, застосовуючи правила симетрії, статики, динаміки, ритму.

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Тематичний план навчальної дисципліни

Назва модулів і тем	години			
	усь го	Лек.	Прак т.	срс
Семестр IV				
Тема 1. Поняття композиції та її роль у живописі.	12	2	4	6
Тема 2. Принципи побудови зображення на площині картини.	12	2	4	6
Тема 3. Просторова логіка живописного зображення.	12	2	4	6
Тема 4. Час, рух і дія в композиції.	12	2	4	6
Тема 5. Предметна та сюжетна побудова композиції.	12	2	4	6
Тема 6. Аналіз композиційної структури художнього твору. Ритм та рівновага композиції	8	-	4	4
Тема 7. Перспектива і її роль у створенні глибини образу.	8	-	4	4
Тема 8. Динаміка і статика в композиції.	8	-	4	4
Тема 9. Фігура в системі композиції.	8	-	4	4
Тема 10. Візуальна оповідь і межі зображення.	8	-	4	4
Тема 11. Історичність композиційних форм.	8	-	4	4
Тема 12. Комплексний композиційний аналіз.	8	-	3	4
Усього годин	120	10	47	63

5.2 Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин
IV семестр		
1	Тема 1. Поняття композиції та її роль у живописі. Композиція як форма художнього мислення. Співвідношення композиції та змісту. Композиція як історично обумовлена система.	2
2	Тема 2. Принципи побудови зображення на площині картини. Площина картини як активний композиційний чинник. Межі, формат, цілісність. Симетрія, асиметрія, ритм як структурні засоби організації зображення	2
3	Тема 3. Просторова логіка живописного зображення. Проблема зображуваного простору. Площинний і	2

	глибинний простір. Перспектива як смисловий інструмент. Типологія просторових побудов.	
4	Тема 4. Час, рух і дія в композиції. Час як специфічна проблема живопису. Статичність і рух. Зображення дії, події, тривалості. Час і сприйняття глядачем	2
5	Тема 5. Предметна та сюжетна побудова композиції. Сюжет як форма організації смислу. Однофігурна, багатофігурна, багатопланова композиція. Єдність дії та простору. Слово й образ.	2
Усього годин		10

5.3 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
IV семестр		
1	Тема 1. Поняття композиції та її роль у живописі. - виконати цілісний композиційний аналіз картини; - визначити, як композиційна структура формує художній сенс.	4
2	Тема 2. Принципи побудови зображення на площині картини. - проаналізувати вплив формату й краю картини на композицію; - виявити роль площини у взаємодії елементів; - побудувати схему композиційної структури.	4
3	Тема 3. Просторова логіка живописного зображення. - визначити тип простору в обраному творі; - проаналізувати співвідношення простору картини й простору глядача.	4
4	Тема 4. Час, рух і дія в композиції. - проаналізувати засоби передавання руху й дії; - визначити композиційні засоби створення часової напруги; - виконати порівняльний аналіз прикладів.	4
5	Тема 5. Предметна та сюжетна побудова композиції. - проаналізувати сюжетну структуру картини; - визначити композиційну ієрархію фігур; - підготувати письмовий мистецтвознавчий аналіз.	4
6	Тема 6. Аналіз композиційної структури художнього твору. Ритм та рівновага композиції. - виявити ритмічні структури у композиції; - дослідити співвідношення симетрії та асиметрії; - зафіксувати результати у вигляді схеми.	4

7	Тема 7. Перспектива і її роль у створенні глибини образу. - проаналізувати роль перспективи в організації простору; - встановити її значення для драматургії образу.	4
8	Тема 8. Динаміка і статика в композиції. - порівняти статичні та динамічні композиції; - визначити засоби створення руху або стабільності.	4
9	Тема 9. Фігура в системі композиції. - дослідити роль фігури в загальній структурі композиції; - визначити композиційну ієрархію персонажів.	4
10	Тема 10. Візуальна оповідь і межі зображення. - визначити, які елементи сюжету подано безпосередньо у зображенні, а які залишено поза межами візуального поля; - проаналізувати роль композиційних пауз, натяків і «порожніх зон» у формуванні сенсу.	4
11	Тема 11. Історичність композиційних форм. - порівняти композиційні принципи різних епох; - показати історичну зумовленість композиційних форм.	4
12	Тема 12. Комплексний композиційний аналіз. - виконати підсумковий аналіз картини з урахуванням площини, простору, часу та сюжету; - підготувати узагальнений письмовий висновок	3
Усього годин		47

5.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва тем для самостійної роботи	Кількість годин	Вид контролю
IV семестр			
1	Тема 1. Поняття композиції та її роль у живописі.	6	поточний
2	Тема 2. Принципи побудови зображення на площині картини.	6	поточний
3	Тема 3. Просторова логіка живописного зображення.	6	поточний
4	Тема 4. Час, рух і дія в композиції.	6	поточний
5	Тема 5. Предметна та сюжетна побудова композиції.	6	поточний
6	Тема 6. Аналіз композиційної структури художнього твору. Ритм та рівновага композиції	4	поточний
7	Тема 7. Перспектива і її роль у створенні глибини образу.	4	поточний
8	Тема 8. Динаміка і статика в композиції.	4	поточний

9	Тема 9. Фігура в системі композиції.	4	поточний
10	Тема 10. Візуальна оповідь і межі зображення.	4	поточний
11	Тема 11. Історичність композиційних форм.	4	поточний
12	Тема 12. Комплексний композиційний аналіз.	4	поточний
Усього годин		63	Диф. залік

Самостійною роботою передбачене виконання індивідуальної роботи у вигляді розгорнутого аналізу живописних творів, графіки, скульптури та архітектури з погляду їх композиційних закономірностей та особливостей.

6 Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу використовуються наступні засоби діагностики результатів навчання, зокрема, методи їх демонстрування:

- командні проєкти;
- демонстрація творчих робіт;
- усний і письмовий контроль.

7 Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється в процесі навчальної діяльності студента за навчальними елементами змістового модулю.

Модульний контроль здійснюється окремо у форматі перегляду творчих робіт.

Форми контролю	Максимальна кількість балів
Відвідування та робота під час практичних занять	10 бал x 10 занять = 100 балів
Всього	100

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Композиція» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

8 Критерії оцінювання результатів навчання

Критеріями контролю поточної успішності студента є наступні складові:

- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- рівень виконання поточних та творчих завдань самостійної роботи;
- підготовка до екзаменаційного контролю.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їхнього виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

8.1 Розподіл балів, які отримують студенти

Семестр IV

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
Тема 1. Поняття композиції та її роль у живописі.	5
Тема 2. Принципи побудови зображення на площині картини.	5
Тема 3. Просторова логіка живописного зображення.	5
Тема 4. Час, рух і дія в композиції.	5
Тема 5. Предметна та сюжетна побудова композиції.	10
Тема 6. Аналіз композиційної структури художнього твору. Ритм та рівновага композиції	10
Тема 7. Перспектива і її роль у створенні глибини образу.	10
Тема 8. Динаміка і статика в композиції.	10
Тема 9. Фігура в системі композиції.	10
Тема 10. Візуальна оповідь і межі зображення.	10
Тема 11. Історичність композиційних форм.	10
Тема 12. Комплексний композиційний аналіз.	10
Разом за дисципліну	100

8.2 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9 Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Композиція» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» за освітньою програмою «Мистецтвознавство». КДАДПМД ім. М. Бойчука. Київ, 2024. 10 с.

Необхідне обладнання, устаткування	<i>Етюдник, складний стілець, каремат, невеликий планшет тощо.</i>
Необхідні засоби	<i>Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернету для комунікації; для виконання завдань самостійної роботи.</i>
Програмне забезпечення	<i>Microsoft Office, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, SketchUp, Inkscape тощо.</i>
Матеріали, інструменти	<i>Блокнот для конспекту, ручка, папір та фарби для ескізування, олівці, в тому числі кольорові, маркери, лінери різної товщини, акварель та пензлі, палітра.</i>

10. Рекомендовані джерела інформації

10.1 Основна література

1. Куленко М. Я. Основи композиції в образотворчому мистецтві. Київ, 2000.
2. Босий О. Г. Міф. Символ. Орнамент: посібник. Вінниця, 2011. 117 с.
3. Босий О. Г. Фрактали у графічному дизайні. Київ, КДАДПМД, 2020. 100 с.
4. Губаль Б. Композиція в дизайні: одно-, дво й тривимірний простір. Навчальний посібник. Івано-Франківськ. ПЦ «Матвей», 2011. 240 с.
5. Пасічний А. М. Від «макаронів» до графічного дизайну. Лекції з основ графічного дизайну: навчально-методичний посібник. Одеса, 2016. 221 с.

10.2 Допоміжна література

6. Житкова Н. Ю., Зиміна С. Б. Композиція: навчальний посібник. Київ, КНУБА, 2013. Видання 3-тє, доповнене і перероблене.